

Kim Larsen tildeles Bjørn Christiansens minnepris

Torkil Berge
Norsk Psykologforening
torkil.berge@diakonsyk.no

Fanny Duckert
Universitetet i Oslo
fanny.duckert@psykologi.uio.no

Monica Martinussen
Avdeling for militærpsykologi og lederutvikling, Forsvarets Høgskole

Inger Hilde Nordhus
professor, Institutt for klinisk psykologi, Universitetet i Bergen, og professor II, Institutt for medisinske basalfag, Universitetet i Oslo
Elisabeth.Flo@uib.no

Prisen gis for artiklene *Anna O – En undersøkelse av psykoanalysens historiefremstilling i lys av nyere materiale* (nr 11, 2004, s. 883–891), og *Bertha Pappenheim alias Anna O – En biografisk presentasjon* (nr 12, s. 979–984).

Minneprisen, som er på kr 20 000, utdeles hvert år som en anerkjennelse for et betydningsfullt faglig bidrag. I statuttene fremheves arbeider som antas å bidra til å utvikle faget og til å gjøre psykologprofesjonen synlig på en god måte. Det stilles krav til komposisjon, språklig utforming og faglig stringens. Priskomiteen har bestått av Torkil Berge, Fanny Duckert, Monica Martinussen og Inger Hilde Nordhus.

Josef Breuer behandlet Bertha Pappenheim, alias Anna O, fra desember 1880 til juni 1882. Kasushistorien, beskrevet i Breuer og Freuds *En studie i hysteri* i 1895, ble av Freud betegnet som selve utgangspunktet for psykoanalysen. Han kom tilbake til den gang på gang i sine verker.

Josef Breuer startet behandlingen av Anna O da hun var 21 år gammel. Hun hadde en rekke dramatiske symptomer, som hallusinasjoner der hun så slanger, og anorexi, endrete bevissthetstilstander, muskelkramper og markerte dagdrømmer, som hun kalte sitt «privatteater». De første syv månedene besøkte Breuer henne daglig, og hun ble hypnotisert over 500 ganger. Etter en begivenhetsrik og stormfull terapi, beskrives Anna O som fullstendig helbredet.

I sine forelesninger på Clark University i 1909 benyttet Freud kasushistorien for å illustrere psykoanalysens grunnprinsipper. Fem år senere fremmer han en mer seksualisert fortolkning og henviser til ulike symboler, for eksempel slangehallusinasjonene, og det at Anna O hadde ansvar for å pleie sin far da sykdommen brøt ut. Han fremhevet også den seksuelle overføringen mellom pasient og lege. Slik bringer han kasushistorien mer på linje med psykoanalysens ideer mange år senere.

Men den berømte kasushistorien er delvis basert på myter. Kim Larsens detaljerte undersøkelse av kildene til Freuds fremstilling viser hvordan den baserer seg på dristige antakelser og rekonstruksjoner på et relativt spinkelt grunnlag. Fremstillingen er blitt akseptert så å si uten motforestillinger, og har siden sirkulert i litteraturen. Slik er Freuds fortolkninger blitt reifisert til harde historiske fakta. Kim Larsen bringer frem materiale som komplementerer og motsier den offisielle versjonen. Et eksempel er at pasienten i løpet av behandlingen utviklet en alvorlig avhengighet av morfin og sovemidler, som kan forklare mange av hennes symptomer.

Kim Larsen beskriver også den videre historien om Bertha Pappenheim. Hun ble kjent som en sterk og prinsippfast forfatter, feminist og filantrop. Hun ble avbildet på et tysk frimerke i serien «menneskehetens velgjørere». Da Freud ga sine berømte forelesninger ved Clark University, var hun i Washington og holdt foredrag om hvit slavehandel.

Kim Larsens artikler er bygget på et nitidig og ufattelig grundig forskningsarbeid over mange år, blant annet gjennom tallrike diskusjoner og korrespondanser med psykoanalytikere og historikere verden over. Det er en stor prestasjon å kunne omdanne en slik enorm mengde informasjon til en konsentrert, glimrende skrevet og medrivende fortelling. Larsens arbeid er et godt eksempel på en kvalitativ analytisk tilnærming. Han viser hvor avgjørende det er med et aktivt og reflektert forhold til faghistorien. Historien holder faget sammen og setter nåtiden i perspektiv, og det er gjennom historien vi gjør fremskritt.

Tidligere prisvinnere

1989	Nils Eide-Midtsand
1990	Haldis Leira
1991	Michael Helge Rønnestad og Thomas M. Skovholt
1992	Ellen Hartmann
1993	Elisabeth Backe-Hansen
1994	Ole David Brask
1995	Helen Johnsen Christie og Nora Sveaass
1996	Atle Dyregrov og Magne Raundalen
1997	Ivar Reinvang
1998	Kjersti Wogn-Henriksen
1999	Tor-Johan Ekeland
2000	Marte Nilsson og Helene Trana
2001	Halvor Kjølstad
2002	Jarle Eid og Bjørn Helge Johnsen
2003	Annika Melinder og Svein Magnussen